

همزیستی مسالمت آمیز اثر فرانسوا پرو

François Perroux; Coexistence pacifique

پرو تاکنون بیش از بیست و پنج جلد کتاب مهم تألیف کرده است. در عین حال که این استاد فرانسوی در زبانهای انگلیسی و آلمانی از سخنوران توانست از نامی ترین دانشمندان اقتصادی جهان به شمار میآید و تئوریهای اقتصادی او شهرت جهانی دارد. وی پس از تدریس در مدرسه علوم سیاسی پاریس و دانشگاههای مختلف فرانسه و سایر کشورهای اروپایی و آمریکایی اکنون در *Ecole pratique des Hautes Etudes Collège de France* تدریس میکند و ریاست *Institut de Science Economique Appliquée* را برعهده دارد. از مهمترین تألیفاتش کتاب همزیستی مسالمت آمیز است که ما اکنون در پیبرامون بررسی و شناسائی آن گفتگو خواهیم کرد. کتاب همزیستی مسالمت آمیز همچنانکه مؤلفش فرانسوا پرو خود یادآور میشود دو مطلب را مورد نظر قرار داده است:

یکی برانگیختن محققین بتفحص دائمی در اجتماعات صنعتی عصر حاضر و خصوصیات شیوه سیستم کشورهای باختری و مقایسه آن با خصوصیات و شیوه سیستم شوروی هر چند اطلاعات و بررسیها در این مورد اندک است. دیگر بیان اینکه تئوری بسط و توسعه اقتصادی میباید شامل تجربیاتی باشد که در اثر اختلاف بزرگ بین شرق و غرب بدست آمده و نیز میباید قدرت آنرا در اثر تماس با حالات و تحولات لونا تون دو سیستم اقتصادی بسنجیم. تکرانی و انگیزش برای دریافتن تغییرات و جنبشهای اقتصادی زمان حاضر سبب شده است که فرانسوا پرو پیوسته درباره دو مطلب پیش گفته درنگ کرده و بدین منظور بتالیفهای لونا تونی پرداخته که از آن جمله است: سرمایه داری و اجتماع کار در سال ۱۹۳۸، (*Capitalisme et Communauté du travail*) اروپای بی ساحل (*Europe sans rivage*) در سال ۱۹۵۴ و بالاخره همزیستی مسالمت آمیز. فرانسوا پرو متذکر میشود در دنیای کنونی بطور بی سابقه ای دو «اتفاق» بهلوی یکدیگر

و علیه همدیگر مبارزه دائمی مشغولند. 'کرد امریکا ملل و اتحادیه های سیاسی موجود است که باوری وین خودشان دارای رشته های سیاسی و اقتصادی بهم پیچیده قابل انعطاف و تغییر پذیرند. امریکا بایرتری خود در این اتفاق غربی، سواحل و راههای بزرگ جهانی و ارتباطات و مواضع اساسی تجارت بین المللی و مواد اولیه را کنترل میکند. روسیه شوروی در مجموعی که شامل بیش از هشتصد میلیون جمعیت است و یک چهارم سطح زمین را فرامیگیرد با قطبهای توسعه زغال سنگ و نفت و مراکز صنعتی بزرگ و غیره تفوق دارد و محیط نفوذش محدود بر مرزهایش نیست و از نظر سیاسی و اقتصادی با واره مرزهایش فشار وارد میآورد. اختلاف میان دو اتفاق در واقع اختلاف بین دو تمدن است که دارای اصول و اشکال مختلف اند و مغسرتین شایسته و مسئولین سیاسی پیوسته اعلام میدارند که بایکدیگر ساز نادر نیستند و هر یک بطور قابل توجهی در برابر دیگری بایرداری میکنند. در تاریخ میان تمدنها تماس فراوانی پیش آمده است. گرچه در هر یک از این تمدنها منحصلاً از تماسها و تضادهای داخلی ربایان یا ندر دوران حیات طرف مقابل سخن گفته میشود، آنچه تازنی دارد اینست که هر دو تمدن یک نوع فن تولید و قدرت را استعمال میکنند، بر 'زید نشان و داستانهایشان هر دو از آرزوی صلح و تجدید حیات بشر و جهان حکایت میکند. ' دو امپراتوری بزرگ که هر یک در نوعی که بدور خود گرد آورده تفوق دارند دارای مراکز سرمایه گذاری بزرگ و توانائی هستند و بیخارج از مرزهای خودشان و حتی بیرون از مرزهای منطقه اتفاق میتوانند فشار وارد آورند. هر دو امپراطوری برای ایجاد مراکز سرمایه گذاری در سایر کشورها قادر هستند و بانواع و اقسام مختلف در خارج از مرزهای خود اعمال نفوذ میکنند. تجارت بین المللی این امر را بخوبی روشن میکند چه مثلاً در دنیای غربی بخش بزرگ داد و ستد بین المللی با سه ناحیه انجام میگردد که عبارتند از ممالک متحد آمریکای شمالی، انگلستان و محوطه سازمان همکاری اقتصادی اروپا. لیکن این مطلب را باید افزود که در درجه اول ممالک متحده آمریکای شمالی است که کشور کانون است و در این اتفاق باسانی میتواند قطب توسعه جدید اجدات کند، همچنانکه در اتفاق شرقی تنها کشور اتحاد جماهیر شوروی است که توانائی ایجاد سریع قطب توسعه جدید را دارد. ' علاوه نباید فراموش کرد که از یکسو قطب توسعه مجموعی از واحدهای محرکی است که میتواند یک مجموع اقتصادی یا سرزمینهای دیگری را با خود بکشد و ازینرو رشدش را تأمین کند، و از سوی دیگر از نظر اقتصادی یک قطب توسعه در حیطه اقتصادی آن نیروئی است که آنرا واقعاً کنترل میکند، خواه در آن اعمال قدرت اقتصادی

(۱) همزیستی مسالمت آمیز جلد اول صفحه سوم.

(۲) جلد دوم کتاب همزیستی مسالمت آمیز بویژه صفحات ۲۱۸ بعد

بکند، خواه با رفتارارش چون خرید و فروش و قرض دادن، رشد و ساختمان و طرز سازمان و پیشرفت آن قطب را تنظیم بکند^۱. دو اتفاق مزبور هر یک پیوسته سعی میکنند با وسائل مختلف استقلال خود را نسبت بدیگری حفظ کنند و در دیگری نفوذ کنند^۲، آن وسائل عبارتند از:

۱ - هر یک کوشش میکند تا از نظر فنی از دیگری بازماند و بنابراین سطح فنی خویش را مراقبت میکند .

۲ - هر مجموعی باید مخارج استراتژیک و تسلیحات هنکنتی را بپذیرد و بنابراین هزینه روز افزون تسلیحات را تحمل میکند .

۳ - کشورهای توسعه نیافته در هر یک از دو اتفاق یاد راجح اتفاق از متفق توانای خود انتظار کمک دارند و هر دو مجموع برای تأمین یا توسعه نفوذ خود بمنظور پایداری در برابر طرف خویش در بخشش یا شبه بخشش بر همدیگر سبقت میجویند. در اثر این مخارج فراوان، بخش بزرگ سعی و کوشش و ثروت نوع بشر حیف و میل میشود و حال آنکه بیش از دو میلیارد از مردم جهان از حداقل زندگی محرومند. پس بی سبب نیست که مردم از خود میپرسند اثر برای فراهم کردن تدارکات جنگ و هدایت آن میتوان وسائلی پیدا کرد که محصول حقیقی و سرمایه گذاری را بالا برد چگونه است که این وسائل را نمیتوان برای راهائی اقتصادی بشر بکار برد ؟

سیستم های اقتصادی هر دو اتفاق بنویت خود تحول پیدا میکنند و در دوران سازش سطحی دنیای سرمایه داری که بر اساس بازارهاست در اثر سختی (rigidité) و یا عدم انعطاف (Inflexibilité) اضافی که بر سیستم تحمیل میشود از منطبق طرز انجام عمل خودش دور میگردد و نیازمند به مهارت خاصی است. تا اندازه ای در اثر این تحولات است که سیستم سرمایه داری تا کنون تغییرات مهمی پیدا کرده است . در کشورهای کمونیست که بر نامه باید هم جریان کالاها را منظم کند و هم جریان پول را ، برای تطبیق این هر دو جریان در دوره سازش سطحی به مهارت اضافی نیازمندند . علاوه در کشوری چون شوروی اکنون در اثر تحول سیستم عدم تمرکز و عدم بهم فشردگی اقتصادی (Deconcentration) روز بروز محسوس تر است .^۳

از نظر سیاسی هم نباید فراموش کرد که حیطة عمل صنعت (fonction de l'industrie) محدود برزهای کشورها نیست و قدرت های سیاسی و سازمانهای موجود نمیتوانند کار صنعت و قدرتهای جهانی آنها بطور مؤثری کنترل کنند.^۴ گروههای بزرگ تولید کننده نفت که

(۱) جلد دوم صفحه ۳۰۰

(۲) جلد اول صفحه ۱۵

(۳) جلد سوم صفحه ۶۱۶

(۴) جلد دوم صفحه ۲۱۱

بادولتها شان روابطی دارند و باید انحصارات مختلط خوانده شوند از این قبیلند. پس همچنانکه برو میگوید ناسیونالیسمها متعدد میشوند لیکن شماره ملی که از کلیه حقوقشان برخوردارند و بکاهش است. برای جلوگیری از جحف و میل ها و فلیج شدن سیستمها و کنترل صنایع و بهبودی بخشیدن به زندگی ابناء بیشتر باید دید آیا میتوان راهی برای همزیستی اقتصادی یافت که فعالیت اقتصادی کمونیسف و فعالیت اقتصادی غیر کمونیست بهم آمیخته و احتمالاً متعدد شود. این مسأله اقتصادی همزیستی است و بزرگترین مسأله زمان حاضر و یکی از بزرگترین مسأله تاریخ است.

پس بنا بگفته فرانسوا پرو مسأله همزیستی عبرتست از توسعه دو اقتصاد مختلف شرق و غرب و همه جانی کردن و دنیائی نرداندن آن، یعنی توسعه دو سیستم سرمایه داری و کمونیسف حتی در صورت امکان کشف و فراهم کردن یک اقتصاد اساسی یا عام که هر دو را فرا گیرد. لیکن اشتغال کامل (plein emploi) بقیاس جهان نمیتوان بدست آورد مگر در صورت استقرار یک قدرت سیاسی ناشی از اجتماع سیاسی جهانی که طی همزیستی خصمانه ترسیم رفته رفته بدیدار میشود. ناتوانی ملل برای تأمین امنیت خودشان، وجود مناطق حقیقی که عملاً شامل کشورهای متعدد میشوند و سازمانهایی که قدرت فوق ملتها را دارند، حوائج کشورهای توسعه نیافته، توسل بعضی راه حلهای بینابین که رابطه بین کشورهای کانون و کشورهای وابسته را ناپایدار میسازد... همه دلیل بر لزوم ظهور یک اقتدار جهانی است.

بالاخره بگفته فرانسوا پرو پیدایش یک قدرت جهانی اجتناب ناپذیر است. و لوید همچنانکه آدلف برل (Adolf Berle) مشاور بزرگترین اصناف (Corporations) سفیر آمریکا و رئیس مؤسسه قرن بیستم (Fondation du xxe siècle) گفته است: کسیکه در فعالیت برای ساختن یک دولت جهانی کوتاهی کند با کمال سادگی باید گفت جهانی را که در آن زندگی میکند نمیشناسد، چه اگر تادوسه نسل دیگر و شاید هم کمتر، یک دولت جهانی بوجود نیاید ما همگی خواهیم مرد. و نیز در تأیید این اظهارات و ضرورت یک حکومت جهانی یاد آور میشود که از نظر علمی هم:

۱- اگر از دید ذره های رادیو آکتیو متوقف نشود توده های بشر با سرک دست بگریبان و دچار بیماریهای دردناک و فائض کربیه منظر بی درمان خواهند شد. ^۲

۲- اگر تسلیحات تعقیب شود در توده های بشری شماره متوفیات از کرسنگی و کمبود مواد غذایی

رو یقرونی خواهد بود .

۳- اگر جنگ جهانی درگیرد توده‌های مردم نابود میشوند و نوع بشر بقهترائی برمیگردد که نه شدت آنرا میتوان پیش بینی کرد و نه مدتش را .
پس بگفته پرو در کتاب همزیستی مسالمت آمیز بعثت یک حکومت جهانی و یک اقتصاد عام بیش از پیش ضروری مینماید و شرائط وجود آن کم کم محقق میشود .

دکتر محمد مشکوة

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی